

decimus dicitur sanctitudo, et de hoc inquit: *subter eam habitabant animalia et bestiae; undecimus promptitudo, unde subditur; et in ramis eius conversabantur volucres coeli;* duodecimus dicitur plenitudo, et hoc ultimo subinfertur: *et ex ea vescebatur omnis caro.*

551. De tali autem ligno vitae Apoc. ii Ioann. ait: *Vincenti dabo edere de ligno vitae;* in quibus verbis ostenditur affectuosa saporositas huius ligni et fructuum eius, et maxime quoad tria. Primo quoad subiectum convenientissimum ibi, *vincenti;* secundo quoad actum dulcorosissimum ibi, *dabo edere;* tertio quoad obiectum amorosissimum ibi, *de ligno vitae;* quod potest esse thema in festis Crucis. Et ut suavius degustentur praedicti fructus, quemlibet in quatuor partes dividemus, ut etiam in ipsa divisione cuiuslibet fructus, quasi materialiter crucis mysterium aperiatur.

DOMINICA PALMARUM

Aptitudo Christi crucifixi. Crux Christi commune vexillum omnium salvandorum. Angelii.

De tribus aliis fructibus. - Primo consideremus primum fructum.

553. Primus fructus dicitur aptitudo Christi crucifixi. Contemplare, devota mens, quanta et quam

magna sint mysteria crucis Christi; considera, quod sicut Propheta ait Psal. LXXXII: *Deus rex noster ante saecula operatus est salutem in medio terrae,* scilicet, habitabilis; ideo Dan. inquit: *Videbam, et ecce arbor in medio terrae,* unde merito Gen. ii dictum est: *Lignum vitae in medio paradisi,* id est, sanctae Ecclesiae, ex Angelis et hominibus constitutae. Quod verbum potest etiam pro themate sumi: propter quatuor enim statuit Deus crucem et mortem Christi in medio terrae. Primo, tamquam commune vexillum; secundo, tamquam commune meritum; tertio, tamquam commune gaudium; quarto, tamquam commune exemplum.

554. Primo statuit eam tamquam commune vexillum, scilicet, omnium salvandorum; quod intelligimus tam de Angelis quam de hominibus. Primo enim fuit vexillum, cuius virtute Angeli sancti in celo satanam et alios malignos spiritus prostraverunt, et ad inferos proiecerunt. Proinde Apoc. xii de electis Angelis cum reprobis pugnantibus ponuntur tria. Primum est pugnae causa; secundum est pugna; tertium est victoria. Primo enim inter bonos Angelos, et reprobos invicem adversantes ponitur contrarietatis, et pugnae causa. Prima quidem occasio, quare diabolus S. Ecclesiam primo in Angelis in celo, secundo in hominibus in terra impugnavit, et persecutus est, extitit fides Christi incarnandi, quem proposuit universalem mediatorem inter se, et creaturam rationalem. Non enim fas est dicere plures esse mediatores, nec rationa-

lem creaturam absque mediatore per gloriam ad Deum accedere, quum non suppetant merita Angelorum vel hominum ad acquirendam gloriam sempiternam, sicut infra patebit in tertia particula huius cap.

555. Proinde quum creasset Angelos Deus in libertate naturae, revelavit eis incarnationem Filii sui, quem proposuit dominatorem universae terrae, ut per haec si vellent per Christi meritum et gratiam ascenderent a natura ad gloriam, et qui nollent ruerent a natura in aeternam poenam; unde Iob xxxviii cap. ait: *Quis dimisit lapidem angularem eius, scilicet, terrae, quam laudarent simul astra matutina, et iubilarent onnes filii Dei? quis conclusit ostium mare, quando erumperbat quasi de vulva procedens, quum ponerem nubem vestimentum eius?* Quem per lapidem angularis terrae, haec figura convenientius notare potest, quam Christum qui de terrena materia corpus assumpsit? sicut ipse; Matth. xxi, de se exponit dicens ad Pharisaeos: *Nunquid legistis in Scripturis vestris: Lapidem quem reprobaverunt aedificantes hic factus est in capitulum anguli?*

556. Hunc lapidem Deus dimisit, quum eum laudarent astra matutina, quando Christum in assumptione carnis mittendum ab initio creaturae rationalis inter Angelos revelavit, vel numquam lapis angularis solummodo pro eo dicitur, quia Iudeos, et Gentiles tantum, et non Angelos, et homines in unam communitem gratiae et gloriae, cuius ipse est caput insimul copulavit. Quomodo ergo

unus esset rex Angelorum, et hominum, si pro utrisque illam aeternam beatitudinem non meruisset? Huic quidem incarnationi quidam Angelorum favebant, qui, scilicet, in fidem Christi merito dilectionis eius ad aeternam beatitudinem intraverunt, et hi astra matutina denominantur quasi mane per claritatem gloriae orientia; hi iubilantes interna mentis exultatione de incarnatione Christi, Deum de eius sapienti dispositione in sua gratifica salvatione laudabant. Ceteri vero superbientes Angeli circumventione Luciferi attracti, contemnebant inferiori naturae subiecti, et ad hoc invidebant Incarnationi Christi; unde multitudo eorum hic per mare significatur, eo quod a dulcedine divina aversi, amari facti sunt; hinc etiam quum de vulva divinae providentiae per creationem procederent, et se a divina luce propria elatione averterent, nube a Deo vestiti sunt, caecitate, scilicet, mentis per superbiam obscurati, quos post Deus ostium conclusit, quum eorum malitiam certis limitibus sua dispensatione coercuit. Et hoc idem B. Ioann. Apoc. xii insinuat dicens: *Et apertum est templum Dei in coelo, id est, natura Angelica, et visa est arca testamenti eius, id est, fides Christi in templo eius, id est, in natura Angelica, sicut latius dictum est in Quadragesimali de Christiana religione, serm. LIX, art. 2. per totum.*

557. Secundo, inter Angelos bonos, et malos post causam oritur pugna; unde Ioann. ubi supra ait: *Et factum est praelium magnum in coelo;* quum enim Beati Spiritus victores sint illius reprobae

multitudinis Angelorum, ostenditur in eis necessario praecessisse praelium, sive bellum.

558. Quod quidem tripliciter digestum est, iuxta tria quae in spirituali natura reperiuntur, quae sunt ratio, voluntas, et facultas. Electi nempe Angeli sublimiter sentiebant de Deo, et ad eius gloriam afficiebantur, et pro facultate sibi tradita nitebantur. Angeli vero superbentes sublimiter sentiebant de bonitate suae naturae, et ideo ad propriam gloriam afficiebantur, et toto conatu in contrarium electis Angelis ferebantur. Primo ergo, quantum ad contrarios conatus, hic Angelorum conflictus praelium dicitur; praelium quidem a premendo hominem dictum est.

559. Secundo, quantum ad affectionem contrariantem, hoc praelium dicitur magnum; magnis enim affectionibus in contraria ferebantur Angeli reprobati, et electi.

560. Tertio vero, quantum ad contrarietatem sensuum, hoc praelium in coelo digestum est; coelum enim spiritualem naturam, sicut terra corporalem denotat, unde Gen. 1: *In principio creavit Deus coelum et terram*, id est, spiritualem, et corporalem naturam; quod ergo in spirituali natura de spiritualibus contrarie sentiebant, in coelo sibi invicem repugnabant; atque spiritualius de ipso praelio subdens Ioann. ait: *Michael et Angeli eius praeliabantur cum dracone*; sicut enim primus inter ruentes Angelos draconis comparatur propter astutiam, et circumventivam malitiam qua primum in coelis Angelos circumvenit; sic et primus Angelus Beatissimus

Angelorum denominatur, scilicet, propter divinac sapientiae admirationem. Michael enim: *quis ut Deus?* interpretatur; per quod nomen significatur in eo admirativa contemplatio divinae sapientiae Dei, in qua ceteris Angelis clarius praefulgebat. Et hi omnes cum dracone pugnabant. Atque de resistentia, et repugnantia Angelorum malorum subdit, dicens: *Et draco pugnabat, et Angeli eius*, scilicet, sensu iudicantes naturam gratiae-praeferendam, et affectu quo afficiebantur ad propriam gloriam, et conatu quo nitebantur electorum Angelorum subvertere obedientiam. Nesciebant siquidem, donec per experientiam didicerent, quod in omnibus gratia sublimior est, et validior quam natura. Nam per naturam datur esse creature quod est in se; per gratiam vero datur creature esse quod habet in Deo. Ideo subditur: *Et non praevaluerunt*, scilicet, resistere gratiae per naturam; *neque locus eorum amplius inventus est in coelo*.

FERIA SECUNDA

MAIORIS HEBDOMADAE

Item Crux Christi commune vexillum omnium salvandorum. Angeli.

TERTIO vero de victoria subinfertur: *et projectus est draco illo magnus, serpens antiquus, qui vocatur diabolus, et satanas*, et subditur: *Et projectus est in terram, et Angeli eius cum ipso missi sunt*. Quum enim ante casum essent in Angelicæ

naturae puritate, erant tunc mente perspicaces, virtuosi, voluntate et facultate efficaces; quum vero in terram proiecti sunt, spiritualis natura passionibus animalibus [quodammodo] est subiecta, perspicacia ad deceptions, deviationes et cautelas detrusa est, virtuositas in malitiam commutata, et efficacia tentationibus et negotiis perditionis humanae applicata est, sicut per totam sacram Scripturam patet.

562. Et subdit Ioann.: *Et ipsi vicerunt eum propter sanguinem agni;* et hoc, quantum ad meritum passionis Christi. Sed dubium est quomodo de Angelis haec dicantur; non enim peccaverunt ut propter hoc reconciliatione eguerint specialiter, ut per sanguinem eius reconciliarentur Deo. Ad quod dicendum est, quod licet Redemptor et reconciliator unus est Christus; Redemptor tamen ex eo dicitur quod pro peccatis suorum Deo Patri integre satisfecit; Reconciliator vero dicitur, quia gratiam eis promeruit. Hominibus ergo in se credentibus, qui peccaverunt et egent gloria Dei, Christus Redemptor fuit; quia pro peccatis eorum per suam sanctissimam crucem satisfecit; Reconciliator vero est Angelis, quia gratiam eis promeruit; Angelis enim qui non peccaverunt, Redemptor non extitit, nisi forte large redemptio accipiatur. Eisdem enim Christi meritis sunt peccatores homines a peccatis dimissi, et ne peccarent Angeli praeservati; egebant enim Angeli reconciliatore, seu mediatore qui eis a Deo gratiam mereretur; perfectissimum quidem meritum requirit difficillima operari atque pati amore illius, apud quem desi-

derat promereri. Et ob hoc oportuit Christum mori ad complementum charitatis suae ad Patrem atque confratres suos, eiusdem, scilicet, gloriae participes et sequaces. Non igitur dicit B. Ioannes quod Angeli redempti sunt in sanguine agni; quia hoc speciale est hominibus; sed ait, quia ipsi vicerunt eum, scilicet, diabolum in sanguine agni, et propter verbum testimonii sui, quod fuit: si opus est pro vobis paratus sum mori, quia hoc commune est toti Ecclesiae salvandorum. Tam enim B. Angelii, quam etiam electi homines vicerunt eum, scilicet, diabolum, in sanguine agni; non propriis viribus, sed merito Iesu Christi, quod completum est in passione, et cruce illius. Ex his patet quod B. Angelii atque omnes electi habent pro communī vexillo crucem Iesu Christi.

563. Secundo, licet ex praecedentibus pateat, fuit et est crux Christi commune vexillum omnibus hominibus Dei electis ad eiiciendum de mundo principem huius mundi. Porro ipse satanas, amissa potestate, quam inter coelestes spiritus ipse prius habuit, princeps omnium malorum, scilicet, tam culpae, quam poenae quae in praesenti saeculo abundavit, effectus est. Sed per Christi crucem tamquam per triumphale vexillum de hoc mundo eiectus fuit; unde Ioann. xii cap. Dominus ait: *Nunc iudicium est mundi, nunc princeps huius mundi eiicietur foras.* Sicut enim Christus homo per crucem meruit constitui iudex universorum, licet hoc ipsum ei competenter per aliam viam; sic per crucem meruit totalem segregationem omnium ele-

ctorum a reprobis, ac totalem ablationem omnimoda potestatis daemonum et reproborum, quam habebant super electos, seu etiam eligendos; quamvis per ordinationem sapientiae Dei ad electorum utile exercitium non simul tota in effectu ablata sit.

564. Quantum vero ad efficaciam meritoriam et causalem fuit tunc universale iudicium mundi, licet non quantum ad omnimodam executionem effectus; quia vero per triumphale vexillum crucis iam facta est condemnatio et prostratio principalis ducis et capitis Angelorum reproborum, et hoc aperte insinuat et includit ceterorum prostrationem; ideo de ipso capite subinfertur: *Nunc princeps huius mundi eiicietur foras.* Ante enim Passionem Christi peccatum mundo dominabatur, a quo quidem nullus omnino extitit liber, Christo tantummodo, et Matre eius exceptis; post vero eius passionem innumerabiles a iugo peccati liberati sunt, qui in eius crediderunt adventum; et ideo per Passionem Christi, quodammodo eiectus est, ne mundo penitus dominaretur per culpam, licet durante cursu praesentis mundi, omnibus, sicut praedictum est, etiam ipsi Christo, iuxta quod Christus dignatus fuit, dominaretur per poenam. Hoc tamen dominium in secundo Christi adventu amittet omnino, quem Christus tradiderit regnum Deo Patri; omnium malorum inventor proiicitur irrevocabiliter in profundum inferni, sicut, et ante projectus est de coelo irrevocabiliter in voraginem huius mundi.

FERIA TERTIA

MAIORIS HEBDOMADAE

Crux Christi commune meritum et gaudium. Angeli.

SECUNDO Christi crux est tamquam commune meritum, et communis thesaurus, scilicet, tam Angelis gloria, quam hominibus glorificandis; nam omnes thesauros divinae sapientiae, meritorum et gratiarum Angelicae et humanae communicandos naturae anorosus Jesus collocavit in cruce; quod denotatur in sanguine Agni qui est thesaurus quacumque pugna, scilicet, et conatu a nobis, sicut et ab Angelis acquirendus, ut cum eis gloriam consequamur aeternam. De hoc autem Agno Apoc. XIII, dicitur, quod: *Agnus occisus est, ab origine mundi.* Quod quidem ideo dictum est; primo, quia Passio Christi, et mors in desiderio, sicut ex praecedentibus patuit, valebat ad meritum et gloriam sempiternam Angelorum; secundo, quia ab ipso initio mundi post lapsum primi hominis pro nobis redimendis ordinatus est mori; tertio, quia ab origine mundi per Sanctos eius mors coepit figuris et mysteriis praenunciari, ut quasi in talibus figuris occisus sit. Insuper, quia ab ipso initio coepit in suis membris occidi, sicut patet in Abel a Cain fratre suo occiso; proinde, Matth. XIII, dicitur mystice: *Simile est regnum coelorum thesauro abscondito in agro, quem qui invenit homo abscondit, et prae gaudio illius vadit et*

vendit omnia, quae habet, et emit agrum illum. Hoc quidem coelorum regnum est meritum sanctissimae Crucis, quae omnes tam Angelos, quam homines in coelo regnare facit; quae ideo thesauro comparatur, quia omnibus glorificandis abundantior est; hunc thesaurum qui reperit, scilicet, laborando in agro virtuosae atque moralis vitae, aut poenitentiae sanctae, abscondit, scilicet, in corde suo tamquam fasciculum myrrae, et *prae gaudio illius vadit et vendit*, scilicet, si sapit, postponit universa quae habet temporaliter, et *emit agrum illum*, ut possidere valeat meritum, id est, thesaurus Crucis; unde Ioann. i dicitur: *De plenitudine eius omnes accepimus*, scilicet, tam Angeli iam beati, quam homines beatificandi, et ad Col. i dicitur: *In ipso*, scilicet, Christo, *complacuit omnem plenitudinem inhabitare*, et per eum reconciliari omnia in ipsum pacificans per sanguinem Crucis eius, sive quae in terris, sive quae in coelis sunt. Ecce thesaurus crucis tam Angelis, quam hominibus communis atque communicatus. Et iterum ad Ephes. ii dicitur: *Ipsa summo lapide angulari Christo Iesu; in quo omnis aedificatio*, scilicet, tam Angelica, quam humana, crescit, scilicet, in hominibus, *in templum sanctum in Domino: in quo et vos coedificamini*, scilicet, simul cum beatis Angelis aedificamini *in habitaculum Dei in Spiritu sancto*. Proinde Chrysostom. in sermone de Passione Domini ait: *Voluit Dominus pati sub coelo, non in templo Iudaico, ne putares pro illa tantum plebe oblatum*; et ideo foras civitatem,

foras muros, ut scias sacrificium esse commune, quod totius terrae est oblatio, quod communis est purificatio.

566. Tertium quidem crux ipsis est tamquam commune gaudium, scilicet, Angelorum et hominum. Et de hoc ait Ioann. in Apocalyps. ubi supra: *Et audivi vocem magnam de coelo, dicentem: Nunc facta est salus, et virtus, et regnum Dei nostri; et potestas Christi eius*; haec Angelorum vox clamor est congratulationis et exsultationis interioris quo beati Angeli congaudebant gloriae Dei et Christi sui pati, et etiam humanae salvationi; unde non solum de proprio bono, quo tunc consecuti sunt, gaudebant et gratias agebant; verum etiam de humana salute sanguinis Christi merito, et suo ministerio obtainenda; propterea dicunt: *Nunc facta est salus*, scilicet, quantum ad declinationem a malo, et *virtus*, quantum ad operationem boni, et *regnum*, quantum ad spiritus libertatem qua libere, et absque ulla contradictione obediat summo Deo. Haec ille superbiens Angelus ex natura volebat habere, et gratiam per quam Deus rationali creaturae obtulit gloriam contemnebat, et quantum valuit, electam illam multitudinem Angelorum, qui se oblatae gratiae gratos reddebat, conatus est impedire sicut in praelio praecedenti dictum est.

567. Non enim est verisimile, electos Angelos absque probatione tantum accepisse praemium, quem nec homines qui infirmiores sunt sine probatione possint glorificari. Huius enim salutis cuius Deus

est auctor, Agnus Dei Christus est mediator; et ideo subdit: *Et potestas Christi eius.* Sicut enim Christus secundum divinitatem habet dominium, et potestatem universalis praemii; sic secundum humanitatem qua in cruce passus est, et meritum acquisivit, habet potestatem universalis meriti. Non enim Angelica, nec humana merita aliquod pondus aequalitatis iustitiae habere possunt ad illud praemium infinitum quod est Deus, nisi fulciantur merito Iesu Christi; quod quidem sicut rationem meriti habet ratione humanitatis assumptae et crucis; sic rationem infiniti habet ratione coniunctae divinitatis, ac per hoc, secundum iustitiae aequalitatem, infinito praemio correspondet infinitum meritum, infinito merito solvitur infinitum praemium; huius ergo meriti crucis Christi potestate, primum inter Angelos, sicut dictum est electi revelati Angeli intraverunt ad gloriam divinae fruitionis; et invidentes Angeli proiecti sunt in chaos aeternae damnationis, atque ex tunc praevalere coepit meritum crucis Christi per fidem quae in ipsum erat, cui humiliiter se subiecerunt electi Angeli secundum formam voluntatis Dei, et hoc quidem ex dictamine sapientiae Dei processit; ut sicut inferiores creaturas per superiores ad suam participationem Deus exaltat, sic superiores creaturas per inferiores ad sui veram cognitionem humiliat. Nonne Deus sic humiliat humanam creaturam, ut se inanimatis creaturis subiiciat ad salutem in perceptione sacramentorum, et in ceteris aliis necessitatibus suis, non

solum in spiritualibus, sed etiam in corporalibus? unde ad Rom. viii dicitur: *Vanitati creatura subiecta est non volens, scilicet, propria voluntate, sed propter eum, scilicet, Deum, qui subiecit eam in spe.* Oportuit ergo etiam sublimes Angelos per inferiorem creaturam quae est humanitas, erudiri ad humiliandum se sub potenti manu Dei.

568. Quod si aliquis obiiciat, quomodo meritum crucis Christi tunc Angelis valebat, quum Christus nondum meruerat? dicat mihi et ipse quomodo valebat illis hominibus, qui ante adventum suum crediderunt in adventum eius, quod Ecclesia sancta vere, et fideliter asserit; et ex hoc intelliget quomodo electis Angelis meritum passionis valebat. Hanc quidem salutem quam merito crucis Christi Angeli electi, aut Sancti adepti sunt, iam deinceps ministeriis suis hominibus sibi obedientibus ex eorum charitate procurant, ut meritum crucis eius commune sit gaudium electorum tam hominum, quam etiam Angelorum; unde ad Hebr. i cap. Apost., ait: *Omnis administratorii spiritus sunt, in ministerium missi propter eos, qui haereditatem capiunt salutis.* In omnium praedictorum mysterium contemplare, quod de duobus lignis, uno recto, et alio transversali crucis compaginatur figura, quia duae sunt soleae gratificandae naturae, Angelica, scilicet, et humana; unde III Reg. xvii in mysterium dixit illa bona vidua ad Eliam: *En colligo duo ligna.*

569. Vidua illa rationalis natura est, quae in Angelis suo viduata marito, et in hominibus infecta

peccato, virilitatis complementum debitum non habebat. Colliguntur enim duo ligna, quia in cruce per omnium consummatorem Iesum angelica ruina perficitur, et humana captivitas liberatur. Et in duobus lignis crucem compaginantibus utraque figurari potest natura; ideo illud lignum quod recta sublimitate ad coelum erectum est natum Angelicam praefigurat, quae quidem in rectitudine stans officiosissima devotione, et plenaria voluntate divinae sublimitati adhaesit. Illud vero quod transversum est, humanam naturam signat, quae transversa, immo ut verius dicam, eversa status sui perdidit aequitatem. Intuere ergo cum quanto sacramento ista duo ligna iunguntur. In utroque enim ligno scissio fit et concavatio quadam, et ex occasione vulnerum unitio, et iunctura componitur; supercoelestes enim spiritus non veremur dicere, quod vulnus acceperunt, quia teste Iob iv: *Deus in Angelis suis reperit pravitatem;* nec quidem contempnenda plaga, quum eam resecari oportet; quia non restitufo sociali numero, numerositas cadens facta videretur in vanum. Inferior vero natura miserrimi hominis a planta pedis usque ad verticem capitis ita venefica fermentatione infecta est, ut tota scaturiens suae putredinis vermbus nesciat unde veniat, aut quo vadat; utroque igitur spiritum utrisque vulneribus non mediocriter hiantibus facta est iuncturalis impressio; quae Christo iungente ita resarcita est, ut nihil vulnerificum videatur inesse.

570. Iesus ergo in utrisque confixus, illos quidem

reintegrans numero, hos vero expurgans peccato, utrosque cordis sui cavilla calidius necit, et corpus proprium iuncturis opponit, ne, scilicet, valeat resilire. Crux ergo iungit coelum et terram, et plene pacificat naturam Angelicam, et humanam.

571. Ex quo patet, quod benedicta crux est firmissimum, et indissolubile glutinum quo glutinatur rationalis natura, Angelica, scilicet, et humana, ut ex utrisque illa civitas compleatur cuius est participatio in idipsum.

FERIA QUARTA

MAIORIS HEBDOMADAE

Crux Christi commune exemplum. Angeli.

QUARTO CRUX Christi est tamquam commune exemplum, et speculum, scilicet, hominibus, et Angelis sanctis; nam ipsa est via, per quam Christus pervenit ad summa coelorum, et hoc exemplum omnibus, desiderantibus coelum ascendere, derelinquit, unde Luc. cap. xxiv dicitur: *Oportuit Christum pati, et sic intrare in gloriam suam,* et II Tim. ii: *Si Christo commortui sumus, et convivemus;* unde Augustin. in libro 83 quaestionario, ait: Sapientia Dei hominem ad exemplum

quo recte viveremus suscepit. Pertinet autem ad rectam vitam ea, quae non sunt metuenda, non metuere. Sunt autem aliqui homines qui quamvis mortem non timeant, [genus tamen aliquod mortis reiiciunt; unde nullum genus mortis] recte viventi homini metuendum esse in illius hominis cruce ostendendum fuit; nihil enim erat inter omnia genera mortis illo genere execrabilius, et formidabilius. Merito ergo I Petri 11 dicitur: *Christus pro nobis passus est, nobis relinquens exemplum ut sequamur vestigia eius.*

573. Nec quoque Angeli sancti hoc Christi exemplum dignati sunt; nam licet immortales a Deo creati essent, adimplevit tamen in eis vis dilectionis, quod non habebat natura creationis. Tanta enim vis divinae dilectionis in mentibus eorum crevit, seu fuit, ut pro gloria eius mori libentissime voluisserent, si eis possibile extitisset. Dilectio ergo, quae in hominibus facit de necessitate virtutem, fecit in Angelis de virtute quamdam necessitatem; quod bene Ioann. in Apoc. cap. XII notat, quum de Angelis ait: *Non dilexerunt animas suas usque ad mortem*, id est, sic Deum cordialiter dilexerunt, ut sibi necessarium aestimarent propriae vitae non parcere, divinae dilectionis fervore, si divinae voluntatis beneficium extitisset; quod quidem Deus acceptavit ab eis, tamquam si illud opere complevissent. Ex quo patet quod creaturae rationali exemplum relinquitur, ut sicut immortalis Deus, Dei, scilicet, Filius pro reconciliatione creaturae rationalis, mortal is fieri, et mori dignatus est; sic

rationalis creatura, si reconciliatori suo grata esse desiderat, esse parata omnino debet pro ipso mori, si esset voluntas eius¹.

FERIA V. IN COENA DOMINI

Altitudo crucis Christi, ut ab omnibus videatur.

SECUNDUS fructus crucis dicitur altitudo, et de hoc Propheta subdit dicens: *Et altitudo eius nimia*. Et merito, quia altitudo Deitatis, id est, altissimus altissimi Dei Filius, et gloriosus virginalis uteri

¹ Quae de merito passionis Christi respectu bonorum Angelorum hucusque dixit S. Bernardinus, mitigatum sensum requirunt, et ex variis restrictivis clausulis habent. De qua re multa dixerunt insignes theologi et ecclesiastici scriptores, ex quibus Alapide in Matth. xviii, 12 ait: «Angelis sunt oves Filii hominis: 1º materialiter, quia sunt oves Filii Dei, qui idem est ac Filius hominis; 2º etiam formaliter, quia Christus, qua homo, est Salvator quoque angelorum, sed non Redemptor, uti hominum; nam angelis meruit omnem gratiam et gloriam, hoc est, electionem, praedestinationem, vocationem, auxilia omnia excitantia, adiuvantia, sufficientia et efficacia; ac denique omne meritum et augmentum gratiae et gloriae. Quare Christus fuit causa meritoria gratiae et gloriae angelorum, ac vicissim angeli habuere fidem vivam Christi incarnati, atque per eam iustificati sunt».

fructus, Dominus Iesus Christus in ea peperdit, et pro nostra redempzione in illa mori dignatus est; propter quadruplicem enim causam ad litteram ac mystice crucem suam Dominus noster Iesus Christus voluit esse altam. Primo ut ab omnibus melius videatur; secundo ut affectuosius inquiratur; tertio ut ab omnibus timeatur; quarto ut indignis occultetur.

575. Primo quidem ut ab omnibus melius videatur, ac per hoc nemo per ignorantiam excusaretur, quod intelligens Ecclesia pro consuetudine habet in Ecclesiis crucifixum ponere in sublimi, et crucem etiam ponit super sacra, et Ecclesiastica loca. Proinde, Matth. v, Dominus ait: *Neque accendunt lucernam, et ponunt eam sub modio, sed super candelabrum, ut luceat omnibus, qui in domo sunt.* Lucerna quidem ardens per charitatem, et lucens per veritatem, est Dominus Iesus Christus. Nam sicut lucerna habet testam, bombicem, et oleum, ex quibus lumen ardens refulget; sic ex Christi corpore, anima, et divinitate Christus in vita sua ad illuminandum, et inflammandum fulgebat; unde Ioann. viii, de se ait dicens: *Ego sum lux mundi,* scilicet, praesentis saeculi, in quantum sum homo, vel in quantum Deus, et homo sum: *lux sum mundi,* id est, hominis; quia solus possum tenebras de anima effugare; et subdit: *qui sequitur me, in cruce, scilicet, per fidem formatam, non ambulat in tenebris ignorantiae neque culpae, et per consequens non veniet ad tenebras gehennae, quae terminus sunt praedictarum tenebrarum.* Ideo, Matth.

viii, vocat eas Dominus *tenebras exteriores*, id est, ultimas.

576. Merito ergo voluit Christus crucem suam esse in alto loco, ut per eam totum universum illuminaret et inflammaret. Nam per crucem patefacta est veritas ardens contra tenebras ignorantiae; acquisita est gratia contra tenebras culpae; et promissa est gloria contra tenebras gehennae. Ideo Dominus subdit: *Sed habebit lumen vitae,* id est, quod est vitale, et dicit ad vitam; quia lumen crucis dicit per charitatem ad gloriam sempiternam. Ideo Prophet a ad crucem ait, Psal. xxxv: *Apud te est fons vitae,* scilicet, Dominus noster Iesus Christus, *et in lumine tuo videbinus lumen.* Scribitur enim in lib. de mixtionibus elementorum, quod si interfector videret illum, quem interemit, statim vulnera perfecti manant sanguinem¹; sic si devotionis oculis intueamur Christum, quem non solum per originalia peccata, sed per scelera multa occidimus, sentiemus ex eo recentem emanare sanguinem per eius passionis compassionem.

577. Erige ergo oculos, anima mea, ad fontem ardentis lucis, ut tepiditas, et ignorantia tua in cruce Iesu calescat, et illustretur. Si quid etiam adversi patimur, si persecutiones, si detractiones, si infirmitates, et passiones, sequamur consilium Apost. ad Hebr. xii, dicentis: *Aspicientes in auctorem fidei, et consummatorem Iesum;* per patientiam

¹ Hoc dictum non ad approbationem, sed ad compunctionem adducit auctor.

curramus ad propositum nobis certamen, qui proposito sibi gaudio suscepit crucem, confusione contempta.

FERIA VI. IN PARASCEVE

Altitudo crucis Christi, ut affectuosius inquiratur, timeatur, et indignis occultetur.

SECUNDA ratio: ut affectuosius inquiratur et diligatur. Suavius gustatur bonum quod cum labore acquisitum est; et sic econtra vertitur in fastidium quod facile invenitur. Sicut enim ex reflexione radiorum solis in speculo concavo faciliter in panno incenditur ignis; sic ex reflexione humanae intelligentiae in speculum crucis, considerando quantum dilexit nos Deus, accenditur ignis divini amoris in affectione; unde ad Rom. v hortatur Apost. dicens: *Commendat autem suam charitatem Deus in nobis; quoniam quam adhuc peccatores essemus secundum tempus, Christus pro nobis mortuus est.* Ad hoc siquidem considerandum, ut humana affectio ad amorem Domini inflammetur, etiam hortatur spiritus veritatis, et charitatis, Deut. xxviii, dicens de sanctissima cruce *erit vita tua, id est, sanctissima crux quae est animae vita, quasi pendens ante te.* Ex hac consideratione per conatum et fervorem ascendet affectus ad saporem, et gustum mysterii crucis, unde talis anima fervens per desiderium, ait illud

Cant. vii: *Dixi, ascendam in palmam; et apprehendam fructus eius.* Ad hoc quidem, maxime hoc tempore, quilibet conari debet per carnarium voluptatum abscissionem; unde August. in serm. 40 ait: Congruit nostrae devotioni, ut qui Domini crucifixi passionem celebratur sumus, reprimendarum passionum carnarium ac voluptatum cruentem nobisipsis faciamus.

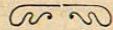
579. Tertia vero ratio: ut ab omnibus timeatur. Altus siquidem in cruce pendere voluit Christus, tamquam excelsus Dominus in throno iudicario sedens, et timorem indicens rationali naturae; unde, Psal. cxii, inquit: *Quis sicut Dominus Deus noster qui in altis habitat?* unde Eccl. v dicitur: *Excelso, scilicet, diabolo, excelsior est, scilicet, alius diabolus: Et super hos quoque eminentiores sunt alii, scilicet, Angeli boni.* Insuper universae terrae Rex, id est, Dominus Iesus, sedens in throno crucis imperat serviens; unde Apoc. xv, stupentes Angeli de mysterio crucis, aint: *Magna, et mirabilia sunt opera tua, Domine Deus omnipotens; iustae et verae sunt viae tuae, Domine, rex sanctorum, vel saeculorum. Quis non timebit te, Domine?*

580. Opera quidem Dei primo sunt magna per potentiam, Psal. cxxxiv attestante: *Omnia quaecunque voluit Deus fecit in coelo, et in terra, in mari, et in omnibus abyssis.* Secundo sunt mirabilia per sapientiam quae cuncta sicut vult disponit, quia dicitur Sap. viii: *Disponit omnia suaviter.* Tertio sunt iusta per aequitatem, quia omnem inaequalitatem ab eis excludit. Quarto sunt vera per mi-

sericordiam qua in se sperantibus semper assistit. De his vero duobus ait Propheta: *Rectus est Dominus Deus noster*, et hoc quoad quartum, *et non est iniqüitas in eo*, et hoc quoad tertium; haec siquidem patent maxime in mysterio crucis. Primo enim quid potentius, quam mortale, et immortale idem facere, atque duo maxime distantia in unius personae simplicitatem sine compositione copulare? Secundo quid sapientius, quam viam humanae redemptionis, et passionis invenire, quae impossibilis erat ex parte creaturae quae non sufficiebat patiendo ad redimendum, et impossibilis erat ex parte Creatoris qui inhabilis erat ad patientem, et ad moriendum? Tertio, quae iustitia rigidior, quam ne iniustitia multa esset, iustum, Dei Filium suspendio crucis tradere? Quarto etiam, quae misericordia lenior, quam ut servis parceret, proprium Filium affligeret? Ideo merito timendus est; unde subditur: *Quis non timebit te, Domine*, scilicet, stantem in altissimo throno crucis tamquam iudicem vivorum, et mortuorum? unde, Ioann. III, dicitur: *Sic Deus dilexit mundum, ut Filium, non servum suum, sed unigenitum*, non de multis unum, *daret*, non commutaret; daret utique non ad vitam, sed ad mortem per supplicium crucis.

58r. Quarta vero ratio: ut indignis occultetur. Impossibile est enim pervenire ad acquisitionem cuiuscumque luminis, vel virtutis, aut divini gustus seu sensus, et gratiae singularis, immo ad eius qualemcumque initium, nisi praecedat magna, et fidelis aestimatio, et admiratio altitudinis eius. Res

enim parvipensa non multum curatur, nec umquam contemptoribus largitur Deus bona spiritualia, atque nobilia; contemnens enim summa abiicit ea, et se elongat ab eis. At econtra habere reverentem admirationem, et aestimationem divinalium rerum atque mysteriorum, et sacramentorum Dei, maximum praestat aditum ad intelligentiam, cognitionem, atque sensus eorum. Inter haec autem maximum est mysterium crucis, contemptoribus et elatis infidelibus, et indignis iusto Dei iudicio occultatum. Ideo I Cor. 1: *Verbum autem crucis pereuntibus stultitia est; his autem qui salvi sunt, id est, nobis virtus Dei est; et subdit: Iudei signum petunt, et Graeci sapientiam querunt; nos autem praedicamus Christum crucifixum, Iudeis quidem scandalum, gentibus autem stultitiam: ipsis autem vocatis Iudeis atque Graecis Dei virtutem, et Dei sapientiam; quia quod stultum est Dei, sicut mysterium crucis, sapientius est hominibus.* Proinde, Ioann. ix, Dominus ait: *In iudicium ego in mundum hunc veni, ut qui non vident videant, et qui vident caeci fiant.*

SABBATO SANCTO

Magnitudo crucis Christi. Crux arbor magna propter magnitudinem opprobrii et oppositi.

TERTIUS vero fructus crucis est magnitudo. Unde ait Propheta: *Et magna arbor.* Propter quatuor enim crux dicitur arbor magna. Primo propter magnitudinem opprobrii; secundo propter magnitudinem oppositi; tertio propter magnitudinem mysterii; quarto propter magnitudinem signi.

583. Prima ratio propter magnitudinem opprobrii quo nullum vilius et ignobilius. Sicut enim August. superius ait: Nihil erat inter omnia genera mortis illo genere execrabilius, et formidabilius patibulo crucis; proinde Sap. ii ex animo dixerunt Iudaei impii contra Christum: *Morte turpissima condemnemus eum.* Merito igitur Hieron. ait in quadam epistola: Dei Filius sustinuit ignominiam crucis, et tu beatos putas qui foelicitate huius saeculi, et deliciis perfruuntur? non tamen confundebatur Christus in corde suo propter tale opprobrium, et confusionem; unde in persona Domini ad Patrem loquitur Propheta dicens, Psal. cxxxix: *Obumbrasti super caput meum in die belli;* quod exponens Cassiodorus ait: Christus in die crucifixionis suae sic obumbratus atque defensus est, ut nec animus eius confusionem aliquam pateretur, nec caro eius corruptionis iniuriam sustineret. Bene igitur definita est Passio

Domini dies belli, quando, scilicet, diabolo victo, inferorum claustris disruptis, captivi liberati sunt.

584. Secunda ratio propter magnitudinem oppositi, quo nihil gloriosius. Sicut enim crux Christi ante passionem hominibus erat opprobriosa, sic post passionem eius facta est fidelibus gloria; unde August. ait: Magna crucis dignitas quae a patibulo latronum transit ad frontes Imperatorum. Unde Chrysost. ait: Ubi crux honoratur, reges diadema deponentes assumunt crucem in purpuris, in diadematibus, in armis, in mensa sacrata, ubique terrarum emicat. Ideo ad Gal. vi ait Apost.: *Mihi autem absit gloriari nisi in cruce Domini nostri Iesu Christi, per quem mihi mundus crucifixus est, et ego mundo.* Quod exponens August. ait: Crucem, ut in ea gloriemur, Dominus suo gestans humero pro virga regni nobis commendavit, quod est grande ludibrium impiis, et grande mysterium est piis mundi; ubi mundus erubuit, ibi Apostolus thesaurum reperit.

DOM. RESURRECTIONIS ^{I.}

Crux arbor magna propter magnitudinem mysterii.

TERTIA ratio, propter magnitudinem mysterii quo nullum profundius. Nam et ipsa figura crucis, quae sola inter figuras rectilineas potest intra se totam circuli superficiem claudere, aperte monstratur quod admirandum mysterium crucis in se claudit, et concludit totum ambitum gratiae, et totum orbem glorificationis naturae; hinc Luc. xviii scriptum est, quod: *Assump̄it Iesus duodecim Apostolos suos, et ait illis: Ecce ascendimus Ierosolymam, et consummabuntur omnia quae scripta sunt per Prophetas de Filio hominis; tradetur enim gentibus et illudetur, flagellabitur, et conspuetur, et postquam flagellaverint occident eum.*

586. In his siquidem verbis patet magnitudo passionis mysterii, et etiam crucis Christi; quia ipsa

^I Is resurrectionis Christi verus confessor et cultor est, qui et de passione eius non confunditur, et de corpore nativitate non fallitur (S. LEO). Securus mortuus est pastor pro ove, qui surgens possidet ovem (S. AUG.).